

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Lasten hyvinvointiin liittyvät tekijät uusperheissä

Jokimies, Senni-Tuulia

2018 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Yhdessä enemmän

Lasten hyvinvointiin liittyvät tekijät uusperheissä

Senni-Tuulia Jokimies
Sairaanhoitaja AMK
Opinnäytetyö
Tammikuu, 2018

Senni-Tuulia Jokimies

Lasten hyvinvointiin liittyvät tekijät uusperheissä

Vuosi 2018 Sivumäärä 28

Uusperheet ovat 1980-luvulta yleistynyt perhemuoto, joka on vakiintunut yhtenä perheen ilmentymänä. Suomalaisista lapsiperheistä uusperheitä on noin 10 %. Tilastollisesti uusperhetermi kattaa vain ne perheet, joissa lapsi virallisesti asuu. Perheet, joissa lapsi asuu vuorovierokoin toisella vanhemmallaan tai niin sanotun viikonloppuvanhemman uusperhe jäävät tilastoissa huomioimatta. Lasten hyvinvoinnista uusperheissä on ollut paljon yhteiskunnallista keskustelua, mutta aihetta on tutkittu vähän.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kuvata kirjallisuuskatsauksen avulla tutkittua tietoa uusperheiden lasten hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa ammattilaisille tietoa uusperheissä kasvavista lapsista lasten hyvinvoinnin näkökulmasta. Tutkimuksen tekoa ohjasi tutkimuskysymys: Mitkä tekijät ovat yhteydessä lasten hyvinvointiin uusperheissä?

Tämän tutkimuksen aineisto haettiin kirjallisuushauilla luotettavista tietokannoista käyttäen avainsanoja. Kirjallisuushaku rajattiin kriteereillä. Tutkimuskysymykseen vastaavaa valittua aineistoa analysoitiin induktiivisella teemoittelulla.

Kirjallisuuskatsauksessa esiin nousi monia tekijöitä, joilla on vaikutus lapsen hyvinvointiin. Tekijät teemoiteltiin ja tämän tutkimuksen tuloksiksi muodostui kolme pääteemaa, jotka ovat yhteydessä uusperheessä elävän lapsen hyvinvointiin. Nämä teemat ovat psyykkiset, sosioekonomiset ja vanhempiin liittyvät tekijät.

Tulokset olivat samansuuntaisia kaikissa kirjallisuuskatsaukseen valituissa tutkimuksissa, mikä voi viitata siihen, että tästä ilmiöstä olemassa oleva tieto on luotettavaa ja universaalia. Toisaalta lasten hyvinvoinnista uusperheissä on vain hyvin vähän tutkittua tietoa ja siitäkin suurin osa vanhempien näkökulmasta. Aihetta tulisi ehdottomasti tutkia lisää, etenkin uusperheessä olevien lasten psyykkistä hyvinvointia, mielenterveydellisiä ongelmia ja niiden ennaltaehkäisyä.

Jokimies, Senni-Tuulia

Factors related to the children's wellbeing in stepfamilies

Year	2018	Pages	28
------	------	-------	----

Since the 1980's stepfamilies have become more common in our societies. In Finland, approximately 10% of families are categorised as stepfamilies. Statistically the term stepfamily covers only the families with whom the child is officially resident. The families, where the child lives every other week or only at the weekends, are not considered as stepfamilies according to the Statistics Finland. The wellbeing of children in stepfamilies has not been much studied although there has been plenty of societal discussion on this topic.

The purpose of this study was to describe the factors related to the wellbeing of children in stepfamilies through a literature review. The goal of this study was to provide information about the topic for professionals working with children. This study discussed which factors are related to the wellbeing of children in stepfamilies.

The data of this study was collected from the reliable electronic databases using keywords. The inclusion and exclusion criteria were used. The gathered data was analysed using inductive thematic analysis.

There were many factors that were related to the children's wellbeing in stepfamilies. The factors were categorised into 3 main themes that are related to the children's wellbeing in stepfamilies. The themes are psychological, socioeconomic and parental factors.

The results of the studies that were chosen for this study were all similar which may indicate that the knowledge of this phenomenon is reliable and universal. On the other hand, there are not very many studies regarding children's wellbeing in stepfamilies and most of the existing studies look into the subject from the parental perspective. Further studies are definitely required in this subject. For example on the psychological wellbeing of the children living in stepfamilies, the children's mental health problems and their prevention would be useful.

Keywords: stepfamily, family, child, wellbeing

Sisällys

Sisällys	5
1 Johdanto	6
2 Teoreettinen viitekehys.....	7
2.1 Perhe	7
2.2 Perhe Suomessa	7
2.3 Uusperhe.....	8
2.4 Lapsen hyvinvointi	10
2.5 Perhelainsäädäntö	11
3 Tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset	13
4 Aineiston keruu ja analysointi	14
4.1 Hakukriteeritaulukko	14
4.2 Hakustrategiataulukko	15
4.3 Teemoittelu	16
5 Tulokset.....	16
5.1 Sosioekonomiset tekijät, jotka ovat yhteyksissä uusperheessä elävään lapseen	17
5.2 Vanhempiin liittyvät tekijät, jotka ovat yhteyksissä uusperheessä elävään lapseen	17
5.2.1 Lapsen suhde vanhempaan/ uusvanhempaa.....	17
5.2.2 Uusperheen vanhempien välisen suhteen vaikutus lapseen	18
5.3 Psyykkiset tekijät, jotka ovat yhteyksissä uusperheessä elävään lapseen	19
6 Luotettavuus ja eettisyys.....	20
6.1 Luotettavuus	20
6.2 Eettisyys	21
7 Pohdinta	21
7.1 Jatkotutkimusaiheet.....	22
7.2 Ammatillinen kasvu	23
Lähteet	24
Liitteet.....	26

1 Johdanto

Opinnäytetyö käsittelee lasten hyvinvointia uusperheissä, ja tarkastelen asiaa hoitotyön näkökulmasta. Aiheen valintaan vaikuttaa oma tausta uusperheen lapsena ja kiinnostus perheiden hoitotyötä kohtaan. Aihe nousi esille, kun pidin osastotuntia monimuotoisista perheistä. Osastotuntia varten tekemäni tiedonhaku toi minulle aivan uusia näkökulmia uusperheistä ja varsinkin lasten asemasta niissä. Sain huomata että tämän työn tuomalla tiedolla olisi käyttöä työelämässä. Lasten ja perheiden kanssa työskennellessä ammattilaisen tulee osata toimia monenlaisten perheiden kanssa. Tutkittuun tietoon perustuva tieto pohjustaa hyvää hoitoa, auttaa luomaan hoitosidettä lapseen ja asettuminen lapsen tasolle helpottuu.

Aiheesta on tutkittua tietoa hyvin vähän. Uusperheet nähdään usein saduissa ja fiktioissa jollain tapaa pahana. Jo alkaen Tuhkimon pahasta äitipuolesta, on kertomuksissa usein kuvattu lapset huonosti voiviksi, ja lasten asemaa vähäiseksi perheessä. Moni kirjailija on myös julkaissut tositapahtumiin perustuvan teoksen, jossa uusperheen elämää kuvataan lapselle fyysisesti ja psyykkisesti haastavaksi. Tällaisen teoksen on julkaissut esim. Peter Franzen, jonka omasta lapsuudesta kertoo teos ”Tumman veden päällä”. Myös elokuvateollisuus esittää uusperheiden lasten elämän usein huonossa valossa.

Hoitotyön näkökulmasta aihe on kiinnostava. Enemmän on tutkittua tietoa vanhemman roolista uusperheessä, kuin lasten asemasta. Lasten asema ja hyvinvointi uusperheessä on miellettä herättävä aihe. Uusperheiden lisääntyminen ja perherakenteen laajeneminen ydinperheestä on kohdistanut huomiota myös lapsiin uusperheissä. Hieman yli 9 % lapsista ja nuorista Suomessa vuonna 2016 asui ja eli uusperheessä (Tilastokeskus/ perhe 2016. Viitattu 2.10.2017.) Lasten asemaa ja hyvinvointia on myös lisääntyvässä määrin tutkittu 2000-luvulla. Tutkijat ovat myös todennut tiedon tarpeen ja vähäisen tutkitun tiedon määrään tutkimuksiin. (Fagerlund-Jalokinos, S. 2012.)

Uusperhe on monimuotoinen perhekompleksi, jossa perhesiteet ja käsitys perheestä eivät aina vastaa perinteisen suomalaisen perheen määritelmää. Lapsuudessa tapahtuvat suuret muutokset perheen rakenteessa ja mahdolliset stressitekijät lapsen elämässä aiheuttavat lapselle jopa psyykkisiä oireita. Riidat kotona, avo - tai avioero tai huoltajuuskiistat voivat horjuttaa lapsen hyvinvointia ja aiheuttaa stressiä. Uusperheet kohtaavat monia muutoksia ja käyvät läpi vaiheita, jotka voivat vaikuttaa lasten hyvinvointiin. (Sandberg, S. 2000.)

2 Teoreettinen viitekehys

2.1 Perhe

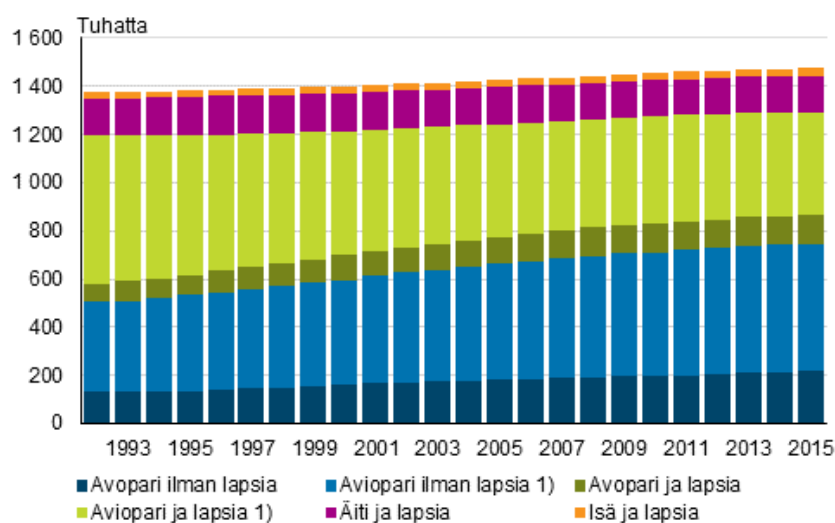
Perhe on emotionaalisen siteen muodostava, usein avio -tai avoparista koostuva kokonaisuus, johon myös lapset kuuluvat. Parisuhteen rekisteröinyt pariskunta ja heidän lapsensa muodostavat myös perheen. Myös lapsettomat, edellä mainitut parit muodostavat perheen. Perheeseen voi kuulua kaksi perättäistä sukupolvea samanaikaisesti. Perheen yleisin yhdistävä piirre on asuminen yhdessä, ja sekä emotionaalinen että oikeudellinen side perheenjäsenten välissä. (Tilastokeskus.2016.)

2.2 Perhe Suomessa

Suomessa on tilastokeskuksen selvityksen (30.5.2016) mukaan 1 475 000 perhettä, joista lapsiperheitä oli 571 000 kaikista perheistä. Lapsiperheen määritelmäksi on asetettu, että perheessä tulee asua ainakin yksi alle 18-vuotias lapsi huollettavana, jotta voidaan sanoa kyseessä olevan lapsiperheen. Suomessa on myös monenlaisia muita perhemuotoja, jotka rekisteröidään perheenä. Lapset ovat usein osa perhettä vielä kauan täysikäisyyden jälkeenkin, mutta virallisesti heidät lasketaan tämän jälkeen omaksi yksiköksi. Liitteen yksi taulukosta selviää perheiden nykytila Suomessa. (Tilastokeskuksen selvitys.2016.)

Nykyaikana perheet Suomessa ovat modernisoituneita, ja perhekäsitys sekä yksilölliset perheet rakentuvat nykyisen yhteiskunnan oletusten ja vaatimusten mukaan. Nykyaikaiset perheet leimaa vapaa kumppanin valinta, ja lastenhankinnan tarkka harkitseminen sekä lapsilukumäärän rajaaminen. Nykyaikaisuus perhekulttuurissa näkyy esim. syntyvyyden laskevuuudessa, avioerojen määrässä ja uusperheiden määrän lisääntymisessä. Nykyaikana on myös sallittua ja normaalia perustaa monikulttuurinen perhe tai perustaa perhe yksin ilman avo-tai avioliittoa. (Berg, M.2015.)

Taulukko kuvaa perherakennetta Suomessa.

(Suomen virallinen tilasto (SVT): Perheet [verkkajulkaisu].

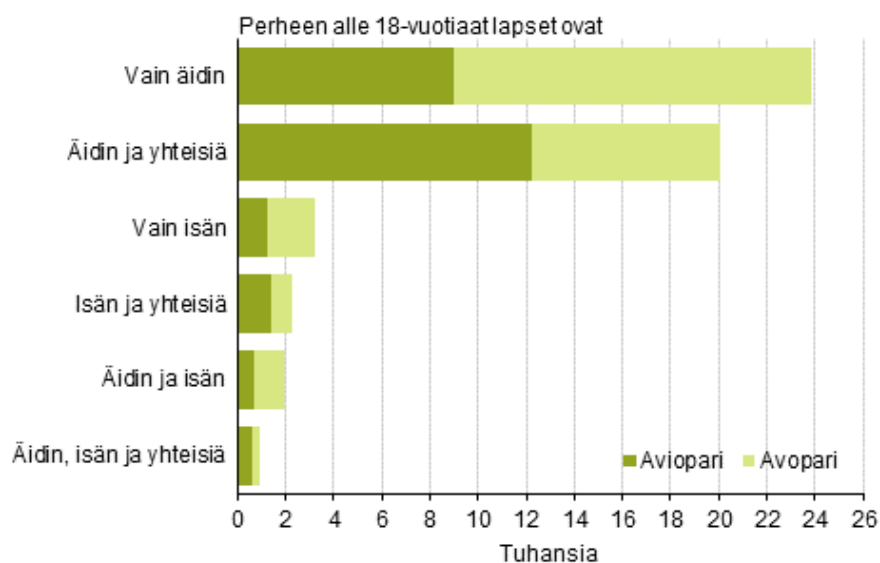
ISSN=1798-3215. 2015. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 19.10.2016].)

2.3 Uusperhe

Uusperhe käsitteenä on moninainen ja kuvaa montaa erilaista perhemuotoa todellisuudessa. Uusperhetermin perustana on se, että toisella perheen perustaneella aikuisella on alle 18-vuotias lapsi huollettavana. Virallisesti uusperhekäsite koskee vain perheitä, joiden luona alaikäinen lapsi asuu pääsääntöisesti. Tilastokeskuksessa virallinen määritelmä uusperheille on ”Uusperheessä on alle 18-vuotias vain toisen puolison lapsi. Perheen kaikki lapset eivät ole puolisojen yhteisiä.” (Tilastokeskus. 2015.)

Tilastokeskuksen tilastoinneista voidaan huomata, että uusperheiden määrä suomessa on ollut voimakkaasti kasvussa viimeisen 15 vuoden aikana. Uusperheiden osuus lapsiperheiden kokonaisuudesta on nykypäivänä n. 10 % kaikista lapsiperheistä. 1990-luvun alussa uusperheiden määrä oli vielä 6,4%. Uusperheiden määrän odotetaan kasvavan myös jatkossa. (Tilastokeskuksen selvitys. 2015.)

Uusperheiden sisäisiä koostumuksia on paljon erilaisia. Taulukko kuvaa uusperheitä Suomessa. Uusperheiden koostumukset Suomessa.

(Suomen virallinen tilasto (SVT): Perheet [verkkójulkaisu].

ISSN=1798-3215. 2015, Liitekuvio 3. Uusperheet perhekoostumuksen mukaan 2015 . Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 19.10.2016].)

Uusperhe on kuitenkin arkikielessä kuvattuna perhe, jossa vanhemmilla on ollut aiempia liittoja, tai perheessä on ns. viikonloppulapsi. Uusperhe käsitteenä katsoo virallisen tilaston ohi monia ns. toisen vanhemman perheitä. Yleistä uusperheissä on nimittää perheenjäseniä puolikkaisiksi, eli äitipuoli tai sisarpuoli. Kielitoimiston tutkimuksen mukaan uusperheen nimitykset pohjaavat vahvasti ydinperheen nimityksiin, mutta liitteet uus, uusio, puoli, bonus tai lisä esiintyy perinteisten nimitysten yhteydessä.

(Supli.fi/ uusperhe-termin käyttö)

Uusperhe on paitsi rakenteellisesti erilainen kuin ydin perhe, eroaa se myös oikeuksiltaan ja taloudelliselta rakenteeltaan usein ydinperheestä. Elatusvelvollisuus -ja maksut sekä lastenhuoltajuus sovitaan lastenvalvojan luona tapauskohtaisesti. Viranomaiset pyrkivät aina arvioimaan lapsen parasta perheen hajoamistilanteessa. Vaikka nämä päätökset lapsen huoltajuudesta ja elatuksesta tehdään heti perheen hajoamistilanteessa, ne vaikuttavat mahdollisesti muodostuviin uusperheisiin. Tapaamisoikeus ja elatusmaksut usein vaikuttavat uusperheen aikataulutukseen ja taloudelliseen tilanteeseen. (Koulun, S. 2014.)

Uusperheen perustaminen vaikuttaa myös taloudellisesti tukiin, joita yksinhuoltajana tai yksin asuvana on voinut saada. Uusi avo - tai avioliitto tarkoittaa, ettei uudelleen avioutunut osapuoli voi liiton solmimisen jälkeen saada yksinhuoltajalisää enää. Myös asumistukeen voi tulla muutoksia, sillä samassa taloudessa asuvien tulot vaikuttavat yhteenlaskettuna mahdolliseen

tukeen. Elatusmaksuihin toisen huoltajan solmima uusi liitto ei vaikuta. (Uusperheet, KELA. 2016.)

2.4 Lapsen hyvinvointi

WHO:n, eli World Health Organizationin, määritelmän mukaan terveyttä voidaan arvioida kolmen hyvinvointiulottuvuuden mukaan. Ne ovat luokiteltu fyysiseen, henkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiulottuvuuteen. WHO määritelmä terveydestä on perustusasiakirjassa jo julkaistu. Se on käytössä yleisesti hyvinvoinnin määritelmänä laajasti ympäri maailmaa. (Minkkinen, J. 2013.)

Suora lainaus WHO:n perustusasiakirjasta: ”Health is a state of complete physical, mental and social well-being and not merely the absence of disease or infirmity.” (WHO. 1946.)

Erik Allardt on julkaissut vuonna 1976 oman näkemyksensä hyvinvoinnista teoksessaan ”Hyvinvoinnin ulottuvuuksia.” Tässä teoksessa Allardt kuvaa, että hyvinvoinnin käsitys sisältäisi myös yhteisyyssuhteet ja itsensä toteuttamisen muodot, jolloin hyvinvointi ulottuisi paljon laajemmalla ja syvemmälle tasolle. Luokittelussa hyvinvoinnin osatekijät ovat seuraavat: elintaso, yhteisyyssuhteet ja itsensä toteuttaminen. Elintason luokka sisältää hyvinvointiin liittyvät seikat, jotka korreloivat rahaan, kuten asuminen ja koulutus. Yhteisyys liittyy hyvinvointiin suhteessa ympäristöön, esimerkiksi kaupunkiin, jossa elää ja ystäviin. Itsensä toteuttamisen muodoilla kuvataan omasta itsestä lähtevää hyvinvointia, kuten omanarvontuntoa, poliittista näkemystä, ja harrastuksiin hakeutumista. Tämä teoria kuvaa ihmisen hyvinvointia kokonaisvaltaisesti ja ottaa huomioon monta seikkaa, mihin ihminen voi itsekin vaikuttaa voidakseen hyvin. (Allardt, E. 1976.)

Lasten hyvinvoinnin arvioinnissa on otettu huomioon lapsen kasvu ja kehitys. Lapsuus ja nuoruus eivät ole staattisia tiloja, vaan kehitys on jatkuvaa ja eteenpäin menevää. Lapsen kohdalla hyvinvoinnin määritelmä on laaja, johon sisältyy esim. turvallisuus ja emotionaalinen hyvinvointi. Määritelmä on hyvin kompleksinen, ja siksi ajoittain lapsen hyvinvointia voi olla vaikeakin arvioida kokonaisuutena. Lapsen hyvinvointiin vaikuttaa suoraan myös kulttuuri ja perhe, jossa lapsi kasvaa ja kehittyy.

(Jones, A. 2015)

Lasten hyvinvointi on suora korrelaatio perheen hyvinvoinnista. Pieni lapsi on paljon tarvitseva ja ympäristölle herkkä, joten perheen ja kodin tulisi tarjota lapselle vakaa kasvualusta virikkeineen ja rajoineen. Lapsen hyvinvoinnin kehitys alkaa jo sikiöaikana kohdussa. Sikiöaikana ja hyvin varhaisessa lapsuudessa koetut turvallisuutta ja hyvinvointia heikentävät tekijät, kuten vanhempien psyykinen sairaus tai raskauden aikainen tupakointi lisää riskiä siihen, ettei lapsi voi hyvin myöhemmällä iällä. Lapsuuden aikana koetut terveyttä, turvallisuutta,

sosiaalisuutta, kehitystä ja oppimista estävät perhetekijät ovat vakava uhka lapsen, ja hänestä kasvavan aikuisen hyvinvoinnille. Tällaisia ovat esimerkiksi päihteet, rikollisuus, köyhyys tai vakavat mielenterveysongelmat perheessä. (THL.fi/hyvinvointi - ja terveyserot/lapset ja perheet.)

YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen neljä yleisperiaatetta, jotka kuvaavat lapsen hyvinvoinnin perusteita, ovat:

“2. Ihmisoikeudet kuuluvat jokaiselle lapselle yhdenvertaisesti. Lasta ei saa syrjiä mistään hänen omaan tai hänen vanhempiansa taustaan tai ominaisuuksiin liittyvästä syystä.”

“3. Lapsen etu on otettava ensisijaisesti huomioon kaikessa lasta koskevassa päätöksenteossa.”

“6. Lapsella on oikeus elämään. Valtion täytyy taata, että lapset saavat kasvaa ja kehittyä mahdollisimman hyvissä oloissa.”

“12. Lapsella on oikeus sanoa mielipiteensä asioista, jotka koskevat häntä itseään. Aikuisten täytyy selvittää lasten mielipide ennen kuin he tekevät lasta koskevia päätöksiä. Lasten mielipide tulee ottaa huomioon päätöksissä heidän ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti. Aikuisten täytyy perustella päätökset lapselle ymmärrettävästi .”

(Yk:n lasten oikeuksien julistus)

Lasten hyvinvoinnin arvioinniksi tarvitaan perusteet ja arvioinnin tulee tapahtua samoihin arvoihin ja faktoihin perustuvilla indikaattoreilla ja mittareilla. YK on julistanut lapsien oikeudet, jotka ovat raamit lapsuuden turvallisuudelle ja hyvinvoinnille kansainvälisellä tasolla. Hyvinvoiva lapsi voi tulla monenlaisesta perheestä tai kulttuurista, jos lapsen perusasiat ovat huolehdittu ja hän saa elää oikeuksiensa mukaan.

(Lapsiasiain valtuusto. 2013.)

2.5 Perhelainsäädäntö

Suomessa perhe-elämää ja parisuhdetta ohjaavat tunteiden ja omien päätöksiensä lisäksi lait. Monet lait, jotka käsittelevät perheitä, vanhempien ja lasten roolia, koskettavat myös uusperheitä. Suomessa lait perustuvat perustuslakiin, mutta säädöksiä ja asetuksia uudistetaan ja muokataan jatkuvasti. Ministeriöiden komiteat käsittelevät aloitteet ja valmistaa esitykset eduskunnan käsittelyä varten. Eduskunnan hyväksyttyä enemmistöllä aloite, istuva presidentti vahvistaa lain, jonka jälkeen asetus tai säädös pannaan täytäntöön ja se astuu voimaan. Perustuslain muutokset, ja EU:n yhteisten lakien muutokset vaativat

enemmän käsittelyä ja harkintaa, mutta etenee samalla kaavalla ministeriöiden, valiokuntien ja eduskunnan käsittelyjen kautta. (lainvämistelin prossiopas.)

Lasten etua on ajettu jo Suomen perustuslaissa. Perustuslaissa on luotu pohja muulle lainsäädännölle. Suomen perustuslaki on tullut voimaan 1.3.2000. Perustuslain 2. luku, momentti 6§ Yhdenvertaisuus, lapsia koskeva osa: ”Lasten tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti.” Lain mukaan lapset tulee siis nähdä myös vaikuttavina yksilöinä, joiden mielipide tulee ottaa huomioon. (Suomen perustuslaki. 1999.)

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (8.2.1983/361) määrää lapsen oikeuksia ja osallisuutta perheessä. Laki turvaa lapsen hyvinvointia ja turvallista lapsuutta, sekä lapsen mahdollisuutta kasvaa mahdollisimman tasapainoisesti. Laki myös takaa myös sen, että biologinen vanhemmuus ei riitä hyväksi kasvuympäristöksi aina, vaan lain nojalla lapsi voidaan sijoittaa kasvamaan lapselle parempaan ympäristöön. (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta. 1983.)

Seuraavat pykälät kyseisestä laista vaikuttavat erityisesti uusperheiden ja näissä perheissä elävien lasten elämään.

“1 §

Lapsen huolto

Lapsen huollon tarkoituksena on turvata lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi lapsen yksilöllisten tarpeiden ja toivomusten mukaisesti. Huollon tulee turvata myönteiset ja läheiset ihmissuhteet erityisesti lapsen ja hänen vanhempiansa välillä.

Lapselle tulee turvata hyvä hoito ja kasvatus sekä lapsen ikään ja kehitystasoon nähden tarpeellinen valvonta ja huolenpito. Lapselle on pyrittävä antamaan turvallinen ja virikkeitä antava kasvuympäristö sekä lapsen taipumuksia ja toivomuksia vastaava koulutus.

Lasta tulee kasvattaa siten, että lapsi saa osakseen ymmärtämystä, turvaa ja hellyyttä. Lasta ei saa alistaa, kurittaa ruumiillisesti eikä kohdella muulla tavoin loukkaavasti. Lapsen itsenäistymistä sekä kasvamista vastuullisuuteen ja aikuisuuteen tulee tukea ja edistää.”

“2§

Tapaamisoikeus

Tapaamisoikeuden tarkoituksena on turvata lapselle oikeus pitää yhteyttä ja tavata vanhempansa, jonka luona lapsi ei asu.

Lapsen vanhempien tulee keskinäisessä yhteisymmärryksessä ja pitäen silmällä ennen kaikkea lapsen etua pyrkiä siihen, että tapaamisoikeuden tarkoitus toteutuu 1 §:ssä säädettyjen periaatteiden mukaisesti.”

“3 §

Lapsen huoltajat

Lapsen huoltajia ovat hänen vanhempansa tai henkilöt joille lapsen huolto on uskottu.

Lapsen huolto päättyy, kun lapsi täyttää kahdeksantoista vuotta tai sitä ennen menee avioliittoon.”

Lapsen huoltajat ja heidän tehtävänsä on määritelty tässä laissa. Kuitenkin huoltomuotoja on monia. Uusperheiden lapset voivat olla vanhempiansa yhteishuoltajuudessa, rajatussa yhteishuoltajuudessa tai yksinhuoltajuudessa vain yhden vanhemman huollettava. Lastenhuoltolaki pyrkii turvaamaan lapsen edun, jonka on ensisijaisesti katsottu toteutuvan parhaiten yhteishuoltajuudessa, siten että vanhemmat päättävät yhdessä lastaan koskevissa asioissa.

(Lastensuojelun käsikirja. 2014.)

“5 §

Huoltajien yhteistoiminta

Lapsen huoltajat vastaavat yhdessä lapsen huoltoon kuuluvista tehtävistä ja tekevät yhdessä lasta koskevat päätökset, jollei toisin ole säädetty tai määrätty.

Jos joku huoltajista ei matkan, sairauden tai muun syyn vuoksi voi osallistua lasta koskevan päätöksen tekemiseen ja ratkaisun viivästyttämisestä aiheutuisi haittaa, ei hänen suostumuksensa asiassa ole tarpeen. Asiasta, jolla on huomattava merkitys lapsen tulevaisuuden kannalta, voivat huoltajat kuitenkin päättää vain yhdessä, jollei lapsen etu ilmeisesti muuta vaadi.” (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta. 1983.)

3 Tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata tutkittua tietoa uusperheiden lasten hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Merkittävää tietoa tämän työn kannalta on sellainen tieto, joka on yhteydessä sekä lapseen että uusperheenä olemiseen. Tarkoitus on keskittyä tekijöihin, jotka ovat yhteydessä nimenomaan uusperheissä elävien lasten hyvinvointiin.

Perheen ongelmat, jotka eivät ole liitännäistä uusperheelle on jätetty huomiotta, esim. väkivaltaisuus perheessä. Opinnäytetyössä tarkastellaan tutkittua tietoa ja kootaan tuloksista teemojen mukainen yhteenveto. Opinnäytetyössä on myös tarkoitus tuottaa tietoa hoitotyöntekijöille. Tieto on tärkeää, sillä se lisää asiakaslähtöisyyden mahdollisuutta hoitotyössä, sekä lisää hoitotyöntekijöiden tietoisuutta uusperheistä. Lapsia työkseen hoitavien kannalta on tärkeää huomioida lasten tausta, ja tämän työn tarkoituksena on helpottaa ja auttaa uusperheistä tulevien lasten kohtaamista hoitotyöntekijänä ja mahdollisesti tunnistamaan riskitekijän perhettä hoitaessa ja seurattessa. Uusperheiden erityispiirteiden tunnistaminen on tärkeä osa hoitotyötä, ja siksi on tärkeää, että tutkittua tietoa aiheesta on saatavilla.

Tavoitteena on tuottaa tietoa uusperheistä ja erityisesti lapsista, jotka kasvavat uusperheissä. Näkökulmana on lasten hyvinvointi, ja pääasiallisena tavoitteena on nostaa esille lasten hyvinvoinnin tekijöitä kuvaavia tutkimustuloksia. Opinnäytetyön tavoitteena on koota tutkimuksista jo olemassa olevaa näyttöön perustuvaa tietoa kokonaisuudeksi, jota on helppo hyödyntää käytännön kohtaamisessa. Avainsanoina aihetta tutkiessa käytetään perhe, lapsiperhe, uusperhe, lapsi ja hyvinvointi. Muissa hakukielissä toistuu samat avainsanat haettavalla kielellä.

Tutkimuskysymyksenä on:

- Mitkä tekijät ovat yhteydessä lasten hyvinvointiin uusperheissä?

4 Aineiston keruu ja analysointi

Aineiston haku tapahtuu kirjallisuushaulla. Aineistoa opinnäytetyöhön etsin ja haen pääasiallisesti sähköisesti tieteellisistä tietokannoista. Hakusanoina käytän tämän työ avainsanoja, eli uusperhe, lasten hyvinvointi. Hakukielinä on suomi, ruotsi ja englanti. Tavoitteena on hyödyntää sekä kansallisia että kansainvälisiä tutkimuksia ja kirjallisuutta.

Aineiston kriteerit ovat ajankohtaisuus vuoden 2007 jälkeen julkaistuja tutkimuksia. Aineiston tulee käsitellä perheitä kokonaisuudessa, näkökulmana voivat olla lapset tai vanhemmat tutkimuksissa, joita otetaan mukaan kirjallisuuskatsaukseen. Tutkimusten tutkittavien on kuitenkin käsiteltävä perheeseen liitoksissa olevaa tutkimusongelmaa. Pyrin käyttämään vain internetistä löytyviä aineistoja, mutta kirjallisuudessa on hyvää materiaalia, jota ei löydy internetissä.

4.1 Hakukriteeritaulukko

Sisäänottokriteeri

Poissulkukriteeri

Ilmestymisvuosi >2007	Ilmestysvuosi <2007
Kielenä suomi, ruotsi tai englanti	Muilla kielillä julkaistut tutkimukset
Tutkimuksen tai lähteen tulee löytyä internetistä	Tutkimusta ei ole saatavilla digitaalisena muotona
Tutkimus käsittelee uusperheitä tai lapsia	Tutkimus ei käsittele uusperheitä tai lapsia
Aineistona on tutkimus tai tieteellinen artikkeli	Aineistona ei voi olla mielipide, kokemus tai fiktio
Tutkimukset käsittelevät uusperheitä ja niiden lapsia	Tutkimus ei käsittele perhemuodosta riippumattonta hyvinvointia, esim. väkivaltaa tai päihteitä

4.2 Hakustrategiataulukko

Hakustrategiataulukko kuvaa ensisijaista haun rakennetta. Jokaisen sarakkeen aihekentän voi hakea ristiin muiden sarakkeiden tietokenttien kanssa. Tällä hakustrategialla löytyy riittävä määrä tutkittua tietoa, jotta opinnäytetyön tiedonhaku toteutuu.

Hakustrategia muodostui haun edetessä. Tiedon haku vaatii enemmän kieliä kuin suomi, ja mahdollisuuden hakea vain osalla sanaa. Haulta löytyy myös paljon fiktiivistä ja elämäkerralliskirjallisuutta, sekä artikkeleita, jotka eivät ole tieteellisiä. Tieteelliset tietokannat olivat hyvin tärkeitä tiedonhaun kannalta.

Taulukko hakustrategiasta:

Hakusanat (kaikilla kielillä)	Tietokanta	Lisämerkit haussa
uusperhe, uusioperhe, perhe, hyvinvointi, lapsuus	Laurea Finna	ja/tai (kaikilla kielillä)
uusperhe, uusioperhe, perhe, hyvinvointi, lapsuus	Cinahl	*
uusperhe, uusioperhe, perhe, hyvinvointi, lapsuus	Doris	
uusperhe, uusioperhe, perhe, hyvinvointi, lapsuus	Duodecim	
uusperhe, uusioperhe, perhe, hyvinvointi, lapsuus	Google tarkennettu haku	

4.3 Teemoittelu

Tiedonhaun tuloksena löytynyt tutkimuksiin perustuva aineisto analysoidaan teemoittelulla. Tutkimustuloksista haetaan vastauksia tämän opinnäytetyön tutkimuskysymykseen: Mitkä tekijät ovat yhteydessä lasten hyvinvointiin uusperheissä? Näistä viittauksista muodostetaan teemoja, jotka nousevat esiin tutkimuksia analysoidessa. Kukin teema kertoo näin ollen lasten hyvinvoinnista kyseisen teeman käsittämällä alueella uusperheissä. Kaikki analysoitu materiaali perustuu tutkittuun tietoon.

Tässä työssä käytetään teemoittelua. Teemoittelu etenee siten, että tutkimuskysymykseen etsitään vastauksia ja nousseista vastauksista muodostetaan teemoja ja mahdollisia alateemoja. Muodostuneiden teemojen alle kerätään analysoitavasta materiaalista tutkittua tietoa, joka muodostaa kokonaisuuden eli tuloksen tutkimuskysymykselle. (Eskola, J. Suoranta, J. 2008.)

Tässä opinnäytetyössä teemoittelu on hyvä tapa käydä läpi aineistoa. Tutkimuskysymykseen peilaten keskeisiä aihepiirejä löytyy hyvin haetusta aineistosta. Aineistoa läpikäydessä syntyy teemoja, joiden alle kerääntyy yksittäisiä teemaan kuuluvia vastauksia. Vastauksista koostuu tiivistelmä, joka vastaa tutkimuskysymykseen tutkitun tiedon pohjalta.

5 Tulokset

Tässä kappaleessa esitetään tulokset, joita kirjallisuuskatsauseen on tutkimuskysymyksellä löytynyt. Tutkimukset on teemoiteltu, ja analysointi on edennyt johdonmukaisesti ja jäsennellysti. Tutkimuskysymykseen esiinnoussut tutkittu tieto oli tutkimuksesta riippumatta samanlinjaista, ja tästä voidaan päätellä tiedon olevan laadukasta.

Tässä työssä muodostuu kolme lasten hyvinvointiin uusperheissä liittyvää tekijää; psyykkiset tekijät, jotka ovat yhteyksissä uusperheessä elävään lapseen, Sosioekonomiset tekijät, jotka ovat yhteyksissä uusperheessä elävään lapseen ja vanhempiin liittyvät tekijät, jotka ovat yhteyksissä uusperheessä elävään lapseen. Nämä kolme teemaa nousee aineistoa läpikäydessä selvästi esiin. Systemaattisesti haettu aineisto on johdonmukaista, sekä kansainvälisten että kotimaiset tutkimusten tulokset sopivat samoihin teemoihin ja ovat samansuuntaisia.

5.1 Sosioekonomiset tekijät, jotka ovat yhteyksissä uusperheessä elävään lapseen

Sosioekonominen teema pohjautuu hyvinvoinnin aineelliseen ulottuvuuteen ja edellytyksiin tavoitella aineellista hyvinvointia, joka kertoo sosioekonomisesta asemasta. Aineellinen hyvinvointi koostuu mm. tulotasosta ja omaisuudesta. Tulotaso takaa sosioekonomista hyvinvointia myös esimerkiksi koulutuksen, asumisen ja terveydenhoidon osalta. Erot sosioekonomisissa asemissa voi aiheuttaa suuriakin tulo- ja terveyseroja. (THL. Eriarvoisuus. 2015)

Sosiaalisesti uusperhe on haastava yhteiskunnan asettamien ennakkoluulojen vuoksi (Planitz, J. Feeney, J. Petterson, C. 2009.) ja ekonomisesti lasten asema voi myös olla heikompi, kuin monen muun, sillä tutkimuksissa on selvinnyt, että uusperheistä noin 40% kuuluu alhaiseen tuloluokkaan. Luku on tosin vain noin 10% korkeampi, kuin ydinperheissä. (Meggiolaro, S. Ongaro, F. 2014.)

Meggiolaro & Ongaro (2009) on myös tutkimuksessaan selvittänyt, että koulutustaso on uusperheissä suurimmaksi osaksi alhainen. Yli puolet uusperheen vanhemmista kuuluu tämän tutkimuksen mukaan alhaisimpaan tuloluokkaan. Vanhempien koulutus - ja tulotaso vaikuttaa tietysti suorasti perheen lasten hyvinvointiin. Tutkimuksessa on myös käsitelty tulosta, jonka mukaan korkeampi koulutusluokka alentaa riskiä stressille.

Pariskunnan tai avioparin ero ei ole vielä sosiaalisesti hyväksyttävää. Yhteiskunta voi muodostaa eronneesta parista mielikuvan, että he kuuluisivat alempaan sosioekonomiseen luokkaan. Negatiivinen leima johtaa vahvasti myös sosioekonomisen statuksen leimautumiseen. Myös uteliaisuus ja kiinnostus perheen ongelmista voivat aiheuttaa ikäväsävytteistä juoruilua, mikä voi saada perheen vääränlaiseen valoon muiden silmissä. (Meggilario, S. Ongaro, F. 2014.)

5.2 Vanhempiin liittyvät tekijät, jotka ovat yhteyksissä uusperheessä elävään lapseen

Moni vanhempiin liittyvä tekijä nousee esiin uusperheiden lasten hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä tutkaillessa. Parentaaliset tekijät voivat olla jopa avainasemassa lasten hyvinvoinnin edistämisyssä tai heikkenemisessä. Fagerlund-Jalokinos, 2012, tuo esiin, että terveyden edistämistyössä, esim. neuvolassa olisi syytä nostaa uusperheen perustaminen keskustelunaiheeksi vanhempien kanssa. Vanhempien tukeminen ja kannustaminen uusperheen perustamisvaiheessa on tärkeässä asemassa, sillä uusperheen perustamisvaihe on haastava kaikille sen jäsenille.

5.2.1 Lapsen suhde vanhempaan/ uusvanhempaa

Uusvanhempi kohtaa tutkitusti merkittäviä haasteita toimiessaan lapsen kanssa ja yrittäessään rakentaa parentaalista suhdetta vieraaseen lapseen. Vaikeudet rakennusvaiheessa eivät

aina kuitenkin johdan huonoon suhteeseen, vaan vaikeasta alusta huolimatta osa uusvanhempilapsi suhteista on läheisiä ja tärkeitä. (Cartwright, C. 2014)

Kurinpäädollisesti toisena aikuisena voi olla haasteita uusperheessä paljonkin. Mobleyn, 2012, mukaan moni uusperheen lapsi, varsinkin teini-ikäinen kokee, ettei kurinpito kuulu ei-biologiselle aikuiselle perheessä. Kuitenkin äidin ja äitipuolen roolit nähtiin usein samankaltaisina kotitaloudessa, johon kuului mm. ruoka -ja pyykkihuolto. Tämä voi aiheuttaa ristiriidan tunnetta ja vaikeutta uusvanhemman ja lapsen suhteeseen, ja näin ollen heikentää lapsen hyvinvointia uusperheessä (Broberg, M. 2010.)

Uusperheen vanhemman rooli selvästi bonusvanhempana voi edistää hyvän suhteen rakentamista. Vanhemman rooliin asettuminen on vaikeaa, ja voi luoda vääränlaista kuvaa lapselle, sekä liikaa paineita aikuiselle. (Cartwright, C. 2014.) Lasten hyvinvointia ja sopeutumista uuteen tilanteeseen voi myös selvästi auttaa vanhempien hyväksymällä tilanne, kuten se on. Vanhemman ymmärrys olla biologisena vanhempana, tai olla uusvanhempana on lasten kannalta tärkeää ja hyväksymällä oman roolin tilanne uusperheessä voi vakaantua. (Broberg, M. 2010)

5.2.2 Uusperheen vanhempien välisen suhteen vaikutus lapseen

Uusperheen perustaneiden aikuisten välinen parisuhde, arvot, maailmankatsomus, kasvatukselliset näkemykset, lasten aseman näkeminen perheessä, ja kulttuurinen tausta vaikuttavat vahvasti myös uusperheessä kasvaviin lapsiin. Vakaus ja varmuus on merkittäviä tekijöitä vanhempien keskenäisessä suhteessa, ja suuri voimavara perustettaessa perhettä. (broberg, M. 2010.)

Biologinen vanhempi toivoisi toisen vanhemmat kannanottoa kasvatukseen ja kurinpitoon. Näin ollen kurinpitäjän rooli perheessä olisi jaettu, samoin kuin vastuu kurista ja sääntöjen noudattamisesta. Tällöin ei esiintyisi niin runsaasti kapinointi biologista vanhempaa kohtaan, tai aliarvostus uusvanhempaa kohtaan ei aiheuttaisi ristiriitaisia tuntemuksia uusperheen aikuisten välillä. (Moble, V. 2012)

Tutkimuksissa tuodaan selvästi myös esiin tärkeinä tekijöinä, uusperheen ollessa vielä alkutai-paleella, omien tapojen ja perinteiden luominen. Avoin keskustelu omasta perheestä ja muodostetusta uusperheestä on tärkeää ja rauhoittaa lasten mieltä. Lasten tasa-arvoinen kohtelu, ottamalla kuitenkin huomioon biologisen lapsen asema biologisen vanhemman elämässä on myös merkittävä taito uusperheen arjessa. Aikuisten välinen keskustelua avoimesti ja selkeiden linjojen sopiminen on myös lapselle tärkeää. (Fagerlund-Jalokinos, S. 2012)

5.3 Psyykkiset tekijät, jotka ovat yhteyksissä uusperheessä elävään lapseen

Psyykinen ulottuvuus lasten hyvinvointia arvioidessa on usein esillä, etenkin puhuttaessa uusperheistä. On selvää, että psyykkiset oireet ja ongelmat ovat usein esillä lapsilla, jotka asuvat ja elävät uusperheissä (Väänänen, R. 2013). Tähän on usein monta tekijää, jotka vaikuttavat lasten psyykkiseen hyvinvointiin. Tämän vuoksi psyykinen puoli on nostettava myös esille omana tekijänään.

Uusperheisiin kohdistuva negatiivinen stigma yhteiskunnasta voi vaikuttaa myös lapsen ajattelun itsestään ja perheestään. Uusperheissä elävät voivat kokea esimerkiksi epäonnistumista ydinperheenä. (Planitz, J. Feeney, J. Petterson, C. 2009.) Kuitenkin usein negatiiviset ajatukset ovat enemmän uusperheen perustavien aikuisten ajatuksissa. Lasten ajatukset ja tunteiden uusperheen jäsenenä olemisesta on noteerattava erikseen ja eri tavalla kuin aikuisten, sillä lapset ajattelevat asiat toisin. (Laukkanen, J. 2013.)

Uusperheen muodostaminen ja vanhempien uudet parisuhteet voivat aiheuttaa myös psyykkistä rasitetta lapsille. Äidit, jotka halusivat perustaa uusperheen ydinperheen malliin, kokevat lapsen suhteen omaan biologiseen isään ongelmallisena, mikä voi tietty vaikuttaa myös lapsen mieleen. Isäpuolilta nämä ydinperheen haluavat äidit toivovat isän roolinottamista uusperheessä äidin biologisille lapsille. Ongelmaksi muodostuu ydinperheen ja uusperheen erot tässä tilanteessa, sillä uusperheestä ei tule ydinperhettä. (Broberg, M. 2010.)

Broberg (2010) tuo esille tutkimuksissaan myös lapsen hyvinvointiin suoranaisesti vaikuttavat tekijät. Uusperhe, tai elämä siinä ei ole uhka lapsen hyvinvoinnille, mutta voimavarojen muutokset voivat olla. Ongelmia ilmenee heijastuksena hyvinvointiin eniten ihmissuhteiden ja ihmisverkoston muutoksista ympärillä. Erityisesti etävanhemman huolenpito ja tuki olisi lapsen hyvinvoinnin kannalta trärkeää.

On kuitenkin tutkittu myös sitä, ettei vanhempien erotilanteessa jakama huoltajuus vaikuttaisi lasten hyvinvointiin. Yhteishuoltajuus biologisten vanhempien välillä koettiin turvallisimmaksi vaihtoehdoksi lapsen hyvinvoinnin turvaamiseksi erotilanteessa. Myös asuinpaikan tasainen vaihtaminen ei tämän tutkimuksen perusteella vaikuttaisi lapsen hyvinvointiin. (Turunen, J. 2015)

Turunen osoittaa tutkimuksessaan myös ikäjakauman korrelaation perhemuodon vaikutukseen lapsen hyvinvointiin. Oireilevista lapsista 73% oli alle 15-vuotiaita, mikä osoittaa perheen vaikutuksen yksilön hyvinvointiin vähenevän aikuisiän lähestyessä. Oireet jakautuvat tasaisesti tyttöjen ja poikien kesken, eli lapsen sukupuolella ei ole vaikutusta hyvinvointia tarkkailemalla. Tästä voidaan todeta, että lasten hyvinvointiin vaikuttavien tekijöiden vaikuttavuus vähenee selvästi lasten itsenäistyessä.

6 Luotettavuus ja eettisyys

6.1 Luotettavuus

Työn luotettavuus perustuu mm. tutkittuun ja ajankohtaiseen tietoon, läpinäkyvyyteen ja siirrettävyyteen. Työn luotettavuutta arvioidaan pohdinnalla, että kuinka luotettavaa tietoa juuri tämä työ on pystynyt tuottamaan. Työn luotettavuuden kannalta oleellista on, että tutkimus on objektiivinen. Kirjoittajan tai muiden mielipiteitä ei tule huomioida tai tuoda esiin. Tämä opinnäytetyö on objektiivinen, ja luotettavuudelle on hyvä perusta. (Kylmä, J. Vehviläinen-Julkunen, K. ja Lähdevirta, J. 2003.)

Opinnäytetyön luotettavuus näyttöön perustuvan hoitotyön näkökulmasta on paljon pohdintaa herättävä aihe. Tutkimuskohteen valinta tulee perustella hyvin. Uusperheistä löytyy vain vähän tutkittua tietoa, joten aiheenvalinta on perusteltua. Luotettavuuden näkökulmasta tutkimuskohde on luotettava, sillä kopionti ja toistaminen on epätodennäköisempää. Ote ihmisistä joita on tutkittu, ei ole suuri. Aiheesta on kuitenkin tehty kansainvälistä tutkimustyötä ja vähäisen materiaalin tutkimustulokset ovat samanlinjaisia, muttei identtisiä, jopa kansainvälisellä tasolla. Tämä vahvistaa tulosten luotettavuutta. (Tuomi, J. Saarijärvi, A. 2009.)

Merkittävää työn luotettavuuden kannalta on myös alkuperäislainauksen tuominen selvästi julki työssä. Myös lähdeviitteiden käyttö, selvästi osoittaen tekstistä viitatun kohdan, on luotettavuuden kannalta hyvin tärkeää. Myös hakukriteerien ja avainsanojen esittäminen opinnäytetyössä vahvistaa luotettavuutta. (Kylmä, J. Juvakka, T. 2007.) Työssä on myös tuotu esiin teemoiteltu kirjallisuus taulukossa. (liite1.)

Tiedonhaku opinnäytetyöhön oli vaikeaa, sillä tietoa oli hyvin vähän saatavilla ja sen löytäminen ei ollut yksinkertaista. Hyödynsin koulun informaatin apua tiedonhaussa, ja hän auttoi minua löytämään vaikeastikin löydettäviä, luotettavia materiaaleja. Olin myös yhteydessä väestöliiton edustajaan, joka kertoi suomalaisista tutkimuksista ja tutkijoista, joiden materiaalista voisin löytää tietoa tähän kirjallisuuskatsaukseen. Hakuja tein monessa eri tietokannassa, joissa on sosiaali- ja terveydenalan tutkimuksia ja artikkeleita saatavana.

Luotettavuutta heikentää se, etten ole aiemmin kirjoittanut kirjallisuuskatsausta tai tehnyt muitakaan opinnäytetyötasoisia tutkimuksia. Tutkijana minulla ei ole rutiinia, eikä tutkiminen ollut tuttua ennen tätä työtä. Myös se, että tutkimus käsittelee vain murto-osaa ihmisistä heikentää tuloksen luotettavuutta.

6.2 Eettisyys

Tutkimus tulee toteuttaa hyviä tieteellisen tutkimuksen eettisiä sääntöjä noudattaen. Eettisesti hyvä tutkimus kunnioittaa muiden tutkijoiden työtä asiallisilla lähdemerkinnöillä ja välttämällä plagiontia. Niin tehdään myös tässä opinnäytetyössä. Esimerkiksi lait on suoria lainauksia, sillä laki on kirjattuna juuri siinä ainoassa muodossa, missä se tulisi lukea. Lakia ei voi muotoilla tutkimukseen. (Kylmä, J. ja Juvakka, T. 2007.)

Eettisyys näkyy myös tutkimuksen tiedonhaussa. Hyvien eettisten sääntöjen mukaan tutkimukseen on etsitty materiaalia kestävästä ja luotettavista lähteistä. Hakusanoina on käytetty tutkimuksessa mainittuja avainsanoja. Materiaalina käytetään vain tutkittua tietoa, ei kirjoituksia, joissa kirjoittajan mielipide on pääosassa tai fiktiivisiä kertomuksia, vaikka nämä tekstit olisi kirjoitettu aiheesta, jota tämä tutkimus käsittelee.

(Kylmä, J. ja Juvakka, T. 2007.)

Tutkimuksen hyödyllisyys, laadukkuus ja eettinen käyttötarkoitus on myös tarkasteltava eettisyyden näkökulmasta. Vähän tutkittu aihe tuo hyödyllisyyden näkökulman. Laadukkaaksi tutkimuksen aihetta käsitellää asiaankuuluvan sensitiivisesti ja tieoja hyödynnetään vain asianmukaisesti ja vastaamaan käyttötarkoitusta. Tutkimuksessa tulee olla kaikki nämä ominaisuudet. Tämä opinnäyte työ täyttää nämä eettisyyden kriteerit.

(Kylmä, Vehviläinen-Julkunen ja Lähdevirta 2003.)

Tutkimuksessa rehellisyys ja avoimuus jää pieneen osaan, sillä tämä työ on tuotettu kirjallisuuskatsauksena. Tutkimuksessa on käytetty vain luotettavista lähteistä löytynyttä tietoa, joka on tieteellisesti julkaistu. Tämä kirjallisuuskatsaus on noudattanut rehellisyyden periaatetta, tutkimus on myös puolueeton ja ei aja minkään aatteen tai järjestön asiaa. Kenenkään mielipide tai kokemus ei tule esiin tässä opinnäytetyössä.

(Kylmä, J. ja Juvakka, T. 2007.)

Tutkimus ei vaaranna kenenkään yksityisyyttä, eikä työssä tutkittu kenekään toimintaa tai tietämystä. Haastatteluiden, joita tutkimuksissa, jotka analysoitiin tuloksiin tässä työssä, eettisyys ja rehellisyys on jo pohdittu kyseisten tutkimusten yhteydessä. Anonymiteetisuoja on kunnioitettu, ja tässä työssä ei ole esim. mainittu lähteissä mainittujen haastateltavien nimiä. (Trochim, W. 2006.)

7 Pohdinta

Tuloksia tarkastellessa on selvästi nähtävissä, että fiktiot ja sadut eivät ole täysin väärässä. On totta, että uusperheissä on haasteita. Moni näistä haasteista heijastuu myös uusperheissä

asuvien lasten hyvinvointiin. Tutkimuksissa on kuitenkin selvitetty, että uusperhe ei perhemuotona ole uhka lapsen hyvinvoinnille, vaan ajatusmallit, stigma ja asema yhteiskunnassa sekä tilanteen ja tapahtumien vaikutus lapsen psyykkiseen hyvinvointiin on. (Broberg, M. 2010)

Tämä tutkittu tieto on mielestäni tärkeä hoitotyölle. Työskennellessä lasten parissa, on monenlaisia perheitä ja perhemutoja, joiden kanssa on rakennettava luotettava, hyvä hoitosuhde. Sairaanhoidajan eettiset ohjeet ohjaavat yksilölliseen hoitoon, samalla ottamaan huomioon potilaan elämäntyylin, arvot ym. Jo tämä ohjaa hoitotyön ammattilaisia ottamaan huomioon lapsen ja perheen taustan ja tilanteen. Omalla esimerkillä voi myös edistää uusperheiden yhteiskunnallista asemaa ja itsetuntoa. (Sairaanhoidajan eettiset ohjeet. 1996.)

Hoitotyön tekijänä huomioitava koko perheen voimavarat, mahdollisesti jopa vahvistettava voimavaroja, ja ohjattava voimavarojen resurssointia. Myös mahdolliset riitatilanteet ja näkemuserot perheissä on hyvä huomioida hoitotyötä tehdessä. Ongelman ratkaisu on kokonaisvaltaisempaa, jos pystyy ymmärtämään lähtökohdan Tässä työssä nousee esiin syitä seurauksille, ja näistä syistä voi olla apua perheen ohjauksessa, hoidon suunnittelussa ja tilanteiden selvittämisessä ammattilaisena hoitotyössä. Näin ollen hoitosuhteesta tulee luontevampi ja hoitotyöntekijä osaa asettua potilaan tai asiakkaan rooliin, ja eläytyä tilanteeseen.

Tutkimuksia uusperheistä todella on vähän. Moni tutkimus käsittelee vanhempia, tai taustalla olevaa eroprosessia. Tarkalla haullakaan rajaamallakin tutkimuksien sopivuutta vastaamaan tutkimuskysymykseen oli hankala löytää. Monet tutkimukset, joita tässä työssä käytettiin teemoittelua, kehoitti myös jatkotutkimaan aihetta juuri lasten kannalta. (esim. Broberg, M. 2010. & Väänänen, R. 2013.) Tutkiminen olisi tarpeellista esimerkiksi hoitotyön, sosiaalityön ja lääketieteen näkökulmasta.

7.1 Jatkotutkimusaiheet

Jatkotutkimusaiheena näen koko uusperhekäsitteen ja perheet käsitteen takana. Moninainen, joskus lapselle jopa sekava perhekuvio nimenomaan lapsen näkökulmasta ja hyvinvoinnin näkökulmasta kaipaisi lisää tutkimuksia. Tutkimukset olisivat tärkeää tietoa esim. lasten psykiatriassa toimiville henkilöille, sillä kuten tutkimuksissa nousee esiin, uusperheiden lasten hyvinvoinnin suurena uhkana on psykiatriset ongelmat, ja oireilu käytöksessä. (esim. Väänänen, R. 2013. ja Broberg, M. 2010)

Tutkimusten mukaan myös uusperheiden lasten mielenterveys ei ole samalla tasolla kuin ydinperheissä tai yksinhuoltajaperheissä on. Tälle on nimetty monta syytä, esim. Perhedynamiikan toimimattomuus (Väänänen, R. 2013) tai hankaluudet suhteessa uusvanhempaan (Broberg,

M. 2010), mutta lasten mielenterveysongelmien ehkäisyyn liittyviä tekijöitä ja toimintaa olisi syytä tutkia ja kehittää.

7.2 Ammatillinen kasvu

Ammatillinen kasvu opinnäytetyöprosessin aikana on ollut valtavaa. Olen oppinut paljon tutkimuksesta, hyvästä ja luotettavasta tiedosta, sekä tutkimusetiikasta. Myös haastava tiedonhaku opettu tarkennetun ja jäsenneilyn haun tärkeyttä. Opin myös ajattelemaan kriittisesti omasta työstäni, ja ottamaan palautetta paremmin vastaan korjaus ja kehittämisideoista, myös keskustelemaan rakentavasti työn edetessä näistä. Opin paljon myös tietysti aiheesta, ja kiinnostukseni hoitotyötä, ja erityisesti perheitä kohtaan nousi prosessin aikana.

Lähteet

- Allardt, E. Painovuosi 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. WSOY (suomennettu).
- Berg, M. 2015. Suomalainen perhe. Perheen modernisaatio muutoksessa. Tilastokeskus.
- Broberg, M. 2010. Uusperheen voimavarat ja lasten hyvinvointi. Väestötutkimuslaitos, Väestöliitto. Väestöliiton julkaisusarja D 52/2010.
- Cartwright, C. 2014. Step-parenting. Australian institute of family studies. Collection 3/2014.
- Eskola, J. Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8.painos. 160-202 Jyväskylä: Gummerus.
- Fagerlund-Jalokinos, S. 2012. Uusperheen vanhempien voimavarat. Pro-gradu tutkielma. Tampereen yliopisto, terveystieteiden yksikkö.
- Hyvinvointi -ja terveyserot, Eriarvoisuus. 2017. THL. Viitattu 4.11.2017.
<https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus>.
- Hyvinvointi -ja terveyserot, Lapset ja perheet. 2017. THL. Viitattu 10.10.2017.
<https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/elamankulku/lapset-ja-perheet>. O
- Jones, A S. LaLiberte, T. Piescher, K N. 2015. Defining and strengthening child well-being in child protection. Children and Youth Services Review, Volume 54, 7/2015, 57-70.
- Koulu, S. 2014. Lapsen huolto- ja tapaamissopimukset. Lakimiesliiton kustannus. Vantaa.
- Kylmä, J. Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Edita. 132,152-157.
- Kylmä, J. Vehviläinen-Julkunen, K. Lähdevirta, J. 2003. Laadullinen terveystutkimus - mitä, miten ja miksi? Katsaus. Duodecim.
- Käsitteet, perhe. 2016. Tilastokeskus. Viitattu 2.9.2017.
<http://www.stat.fi/meta/kas/perhe.html>
- Lainvalmistelun prosessiopas. Finlex. Viitattu 13.09.2016. <http://lainvalmistelu.finlex.fi/>
- Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta. 8.4.1983/361. Muokattu 2016. Finlex. Viitattu 12.2.2017 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830361>.
- Lasten hyvinvoinnin tila kansallisten indikaattoreiden kuvaamana 2014. Lapsiasiavaltuutettu. 2014:4 Verkkojulkaisu. Viitattu 24.3.2017. http://lapsiasia.fi/wp-content/uploads/2015/03/lasten_hyvinvoinnin_tila.pdf.
- Lasten oikeuksien julistus. 1959. Yk. <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/lapsen-oikeuksien-julistus/>. Viitattu 20.4.2017.
- Lastensuojelun käsikirja. 2014. THL. Viitattu 18.10.2016. ja 13.3.2017
<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja>.
- Laukkanen, J. 2013. Elämää uusperheessä, retrospektiivinen tutkimus uusperhe-elämästä ja perhesuhteistalapsuuden muistoina. Lapin yliopisto. Pro gradu tutkielma.
- Minkkinen, Jaana: Lapsen hyvinvointimalli, Akateeminen väitöskirja, Tampereen yliopisto 2015.

Meggilario, S. Ongaro, F. 2008. Repartnering after marital dissolution: does context play a role? *Demographic research*, 19 (57), 1912-1933.

Mobley, V. 2012. One shape does not fit all - An exploratory investigation of adults' and children's views of stepparent and parent roles in step-families. University of Auckland.

Planitz, J. M. Feeney, J. A. Peterson, C.C. 2009. Attachment patterns of young adults in stepfamilies and biological families. *Journal of Family Studies*, 15(1).

Sairaanhoidajan eettiset ohjeet. II Sairaanhoidaja ja potilas. 1996. Sairaanhoidajaliitto. Viitattu 16.12.2017 <https://sairaanhoidajat.fi/jasenpalvelut/ammattillinen-kehittyminen/sairaanhoidajan-eettiset-ohjeet/>.

Sandberg, S. 2000. Lasten ja nuorten stressi. *Duodecim* 116(20):2282-2287.

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731. Muokattu 2011. Finlex. Viitattu 18.10.2016. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=perustuslaki>.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Perheet [verkkojulkaisu]. ISSN=1798-3215. 2015. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 19.10.2016].

Perheet. Suomen virallinen tilasto (SVT). verkkojulkaisu ISSN=1798-3215. 2015, Liitekuvio 3. Uusperheet perhekoostumuksen mukaan 2015 . Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 19.10.2016].

Suomen virallinen tilasto (SVT): Perheet [verkkojulkaisu]. ISSN=1798-3215. 2016. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 2.10.2017].
Saantitapa: http://www.stat.fi/til/perh/2016/perh_2016_2017-05-26_tie_001_fi.html

Suomen virallinen tilasto (SVT): Perheet [verkkojulkaisu]. ISSN=1798-3215. 2014, Liitetaulukko 4. Uusperheet 1990-2014 . Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 18.10.2017].
Saantitapa: http://www.stat.fi/til/perh/2014/perh_2014_2015-05-28_tau_004_fi.html

Tiedätkö lasten ihmisoikeuksista? 2013. Lapsiasiaivaltuutettu. Verkkojulkaisu. Viitattu 24.3.2017. <http://lapsiasia.fi/wp-content/uploads/2014/12/Suomenkielinen-LOS-esite.pdf>.

Tilastokeskuksen selvitys. 2016. Uusperheet 1990-2014 Suomessa. Viitattu 19.10.2016

Trochim, W M. 2006. Ethics in Research. Research Methods Knowledge Base, 2nd Edition.

Tuomi, J. Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki. Tammi.

Turunen, J. 2015. Shared physical custody and children's experience of stress. European Union's seventh Framework Programm, research project, Family and Societies. (24).

Uusperhe. Muokattu 2016. KELA. Viitattu 12.9.2017 <http://www.kela.fi/uusperhe>.

Uusperhe FAQ, Uusperhe-termin käyttö. 2016. Supli. Viitattu 4.1.2017. <http://supli.fi/uusperhe-termi-ja-sen-kaytto>.

Väänänen, R. 2013. Perheen rakenteen, dynamiikan ja arvojen merkitys lapsen psyykkiselle hyvinvoinnille. Väitöskirja, Itä-Suomi yliopisto.

Liitteet

Liite 1: Kirjallisuustaulukko teemoitelluista tutkimuksista ja artikkeleista.

Tutkimus	Tutkija	Julkaisu	Vuosi	Keskeiset tulokset
Uusperheen Voimavarat ja lasten hyvinvointi.	Broberg, Mari-Anna.	Väestöntutkimuslaitos, Väestöliitto.	2010	Uusperheen perustaminen vaikuttaa sekä sisäisiin että ulkoisiin voimavaroihin. Uusperheen voimavarat eroavat hyvin paljon ydinperheen voimavaroista. Uusperheen voimavarat ovat usein liitoksissa monimuotoiseen ja muuttuvaan ihmishuoneeseen.
Elämää uusperheessä, retrospektiivinen tutkimus uusperhe-elämästä ja perhesuhteistalapsuuden muistoina.	Laukkanen, Jenna.	Pro gradu tutkielma, Lapin yliopisto	2013	Vanhempien ero ei koeta traumaattisena kokemuksena. Hyvät perhesuhteet eron jälkeen turvaa lapsuutta tutkittavien kokemusten mukaan. Uusperhe loi usein onnellisen ja turvallisen lapsuuden retrospektiivistä.
One shape does not fit all - An exploratory investigation of adults' and children's views of stepparent and parent roles in step-families.	Mobley, Vicki.	University of Auckland.	2012	Ydinperheen vanhemmista suurin osa toivoisi uusvanhemman ottavan roolia myös perheen kurinpidossa. Toiveena myös tasavertainen vanhemmuus, ja se ettei uusvanhempia mieltäisi rooliaan uusperheessä työnä.

Shared physical custody and children's experience of stress.	Turunen, Jani.	European Union's seventh Framework Programm, research project, Family and Societies. (24)	2015	Tasavertaisesti jaettu huoltajuus vanhempien kesken näyttäytyy tutkimuksissa lasten alhaisempina stressitasoina. Jaetussa huoltajuudessa lapsen stressitaso ei pääse nousemaan samalla lailla kuin riitatilanteessa.
Uusperheen vanhempien voimavarat.	Fagerlund-Jalokinos, Susanna.	Pro-gradu tutkielma. Tampereen yliopisto, terveystieteiden yksikkö.	2012	Uusperheiden vanhempien voimavaroihin liittyy useita tekijöitä. Näihin voi usein vaikuttaa itse. Esimerkkinä esim. hyvä suhde ei-biologiseen lapseen ja hyvä parisuhde. tutkimuksessa todetaan. Myös voimavarojen kuormittuminen on runsaampaa kuin ydinperheissä.
Step-parenting.	Cartwright, Claire.	Australian institute of family studies. Collection- May 2014.	2014	Uusvanhemmat kohtaavat merkittäviä vaikeuksia astueksaan vanhemman rooliin uusperheessä. Uusvanhemman sopeutumista perheeseen edistäisi huomattavasti, jos hän ei yrittäisi ottaa lapsen vanhemman roolia.
Attachment pattern of young adults in step-families and biological families.	Planitz, Judith. Feeney, Judith. Peterson, Candida.	Journal of Family Studies, 15(1).	2009	Uusperheissä esiintyy usein negatiivisempi ajatusmalli kuin ydinperheissä. Suhde biologiseen isään yhteydessä uusperheessä toteutettavaan

				ajatusmalliin. Uusperheissä ihmissuhteet katsotaan tutkimuksen mukaan tärkeiksi voimavaroiksi.
Repartnering after marital dissolution: does context play a role?	Meggilario, Silvia. Ongaro, Fausta.	Demographic research, 19 (57),	2014	Väestöllisten tekijöiden merkitys vähenee uudelleen avioitumisessa, kun avioliittorakenne muuttuu jatkuvasti epästabiilimmaksi. Väestö muuttuu traditionaalisesta moderniksi, jolloin avioliitto ei koeta enää ikuisena.
Perheen rakenteen, dynamiikan ja arvojen merkitys lapsen psyykkiselle hyvinvoinnille.	Väänänen, Riitta.	Väitöskirja, Itä-Suomen yliopisto. 2013.	2013	Perheiden ja lasten käyttöön tulisi saada kohtuullisessa ajassa tarvittavat sosiaalihuollon toimet, jotta ne edistäisivät hyvinvointia. Tutkimus nostaa myös esille sen, ettei uusperhe ole ainut perhemuoto, jossa lapsilla esiintyy depressiota ja ahdistuneisuutta enemmän kuin ydinperheissä. Tutkimuksen mukaan esiintyvyys on jopa suurempaa esim. yksinhuoltajaperheissä.